

Ole hyvä sekä hyville että pahoille – Kolmen uskonnon keskustelu

Timo-Matti Haapiainen

Teksti on julkaistu myös osoitteessa: <https://teologia.fi/2021/11/ole-hyva-seka-hyville-etta-pahoille-kolmen-uskonnon-keskustelu/>

Hyvän tekeminen

Kolmen uskonnon Kirjoitusten synnyttämä 12.10. järjestetty keskustelu hyvän tekemisestä kokosi yhteen toistakymmentä ihmistä, joista osa oli kokoontunut Helsingin tuomiokirkkoseurakunnan tiloihin Annankadulla ja osa oli mukana etänä. Ensimmäisen kerran koronaviruksen aiheuttaman pandemian jälkeen edes osa osallistujista pääsi kokoontumaan yhteisen pöydän ääreen.

Yliopisto-opettaja **Pekka Lindqvist** nosti esille tervetulosanoissaan tuoreen Kirjakääröistä digiraamattuun -kirjan, jonka yhdessä artikkelissa **Heidi Hirvonen** kirjoittaa Scriptural Reasoning -metodista ja viittaa aiempiin kolmen uskonnon keskustelujen raportteihin.

Pellon sadosta tulee lahjoittaa muille

Suomen juutalaisten ylipäälliköksi **Simon Livson** oli valinnut tekstin Mishnan traktaatin Peah luvusta 1. Teksti on tärkeä osa joka-aamuista rukousta. Se muistuttaa neljästä asiasta, joita ei mitata määrällisesti: pellon kulmista, sadon ensihedelmistä, hyvien tekojen tekemisestä ja Tooran opiskelusta. Pellon kulmat ovat aluetta, jolta pellon omistaja ei kerää satoa itselleen vaan jättää ne tarvitseville ihmisille. Samoin sadon ensihedelmät viljelijä antaa uhriksi.

Teksti luettelee myös neljä asiaa, jotka saavat aikaa hyvää sekä tässä ajassa että tuonpuoleisessa. Osa näistä on hyvän tekemistä Jumalan ja ihmisen välillä, osa ihmisten välistä hyvän tekemistä. Tekstin luettelemat asiat ovat vanhempien kunnioitus, oikeamielisten tekojen tekeminen, rauhan rakentaminen ihmisten välille ja Tooran opiskelu, joka on yhtä arvokasta kuin kaikki hyvän tekeminen. Tooran opiskelu muuttaa ihmistä niin, että hyvän tekeminen vahvistuu. Tooran opiskelusta seuraa siis tekoja.

Pekka Lindqvist teki kysymyksen pellon kulmista ja sadon ensihedelmistä. Ne näyttävät olevan tarkasti määriteltyinä ilmiöinä oleellisesti toisenlaisia asioita kuin hyvien tekojen tekeminen ja Tooran opiskeleminen. Miksi ne on mainittu? Livson kertoi, että pellon kulmien ja ensihedelmien mainitseminen muistuttaa siitä, ettei se, mikä on meidän, ole pohjimmiltaan meidän ja vain meidän. Pellon kulmat muistuttavat ihmisistä, joilla ei ole niin paljon kuin muilla.

Pellon kulmien jättäminen tarvitsijoille muistuttaa ihmisten tarpeiden huomioon ottamisesta. Ensihedelmät muistuttavat siitä, että sato ei ole vain ihmisen työn tulosta. Jumala on antanut

lähtökohdat ihmisen työlle. Ensihiedelmät annetaan Jumalalle, joka on tehnyt viljelemisen mahdolliseksi. Pellon kulmien ja ensihiedelmien antaminen kuolettaa ihmisen egoa.

Pellon kulmat muistuttavat ihmisistä, joilla ei ole niin paljon kuin muilla. Pellon kulmien jättäminen tarvitsijoille muistuttaa ihmisten tarpeiden huomioon ottamisesta.

Daniel Weintraub lisäsi, että pellon kulmien jättäminen tarvitseville on antamista, jonka määrää antaja ei tiedä ja jossa tarvitseva ei joudu kerjäämään. Tämä korostaa sitä, että tärkeintä ei ole antajan antaminen vaan saajan saaminen.

Tomi Karttunen kiinnitti huomiota siihen, miten vahvasti Tooran opiskeleminen ja hyvät teot liittyvät yhteen. Ne ovat saman asian kaksi puolta, uskoa ja rakkautta ja elämää Jumalan yhteydessä.

Anas Hajjar totesi, että hän ja **Abbas Bahmanpourin** olivat omaa tekstiä valitessaan pohtineet sellaista tekstiä, joka kertoo ihmisistä, jotka eivät auttaneet köyhiä ja menettivät siksi peltonsa tulipalossa. Pellon sadosta tarvitseville lahjoittaminen on teema, joka löytyy myös islamilaisesta traditiosta.

Pekka Lindqvist kiinnitti huomiota siihen, että tekstissä luetellaan neljä mittaamatonta asiaa ja neljä hyvää tuottavaa tekoa. Rukousviitan tupsujakin on neljä. Livson totesi, että juutalaisuudessa on muutamia merkittäviä lukuja, jotka ilmaisevat jotain itseään paljon suurempaa. Neljä on yksi näistä luvuista. Esimerkiksi rukousviitan käyttäminen on kietoutumista neljän ilmansuunnan hyvyteen. Luvut ovat myös auttaneet asioiden oppimista ulkoa.

Jussi Ikkala teki tarkentavan kysymyksen siitä, viitataanko tekstissä sekä kirjoitettuun että suulliseen Tooraan. Simon Livson vahvisti, että näin on. Esimerkiksi aamurukouksessakin on otteita viidestä Mooseksen kirjasta, Mishnasta ja Talmudista. Perinteen eri kerrokset tulevat huomioiduiksi.

Ellen Helminen kysyi, miten maatalousympäristössä syntyneitä tekstejä sovelletaan tässä ajassa. Simon Livson totesi, että periaatteiden kirjaimellinen toteuttaminen on todellakin mahdollista vain maatalousyhteiskunnassa. Israelissa löytyy viljelijöitä, jotka toteuttavat näitä periaatteita käytännössä. Toisaalta kaikki hyvän tekeminen voi toteuttaa tekstissä esiteltyä periaatetta. Ihmisen omaisuus ei ole täysin hänen, vaan siitä on hyvä jakaa tarvitseville.

Oikea usko hyvien tekojen perustana

Suomen islamilaisen yhdyskunnan imaami Anas Hajjar oli Resalat-yhteisön imaamin Abbas Bahmanpourin kanssa valinnut Koraanin 23. kappaleen eli Uskovaisten Suuran jakeet 51–62. Suurassa luetellaan aluksi hyviä tekoja. Valitussa jaksossa luetellaan ensin oikea usko, toiseksi palvonta ja kolmantena hyvän tekeminen muille. Usko on ensisijainen suhteessa tekoihin tuonpuoleisen vuoksi, mutta oikeamielinen Jumala antaa hyvää tekeville ihmisille hyvää jo tässäkin elämässä.

Pekka Lindqvist kiinnitti huomiota siihen, että tekstin lopussa puhutaan (tekojen) Kirjasta, jonka kertoo totuuden ihmisten teoista. Puhuuko Koraani muualla Tekojen kirjasta? Anas Hajjar vastasi myöntävästi. Kirjat, jotka ilmaisevat hyvät ja pahat teot, kertovat totuuden tuomiopäivänä. Keskustelussa todettiin, että juutalaisuudessa puhutaan kirjaan kirjoitetuiksi

tulemisesta, ja myös kristittyjen Ilmestyskirja kertoo kirjoista, jotka avataan aikojen lopussa. Ajatus kirjoista on tuttu kaikille kolmelle uskolle.

Tomi Karttunen nosti esille sen, että teksti puhuu jakautumisesta lahkoihin. Miten tätä jakautumista vastaan voi toimia? Anas Hajjar vastasi, että hurskaus on tärkeintä: hurskaus suhteessa Jumalaan ja hurskaus teoissa. Hajaannus voi tarkoittaa sekä muita uskontoja että hajaannusta uskonnon sisällä. Lahkoihin jakautuminen ei ole oikea Jumalan tahtoma tie. Jumala antaa elämän aikana mahdollisuuden sekä hyviä asioita myös hajaannukseen joutuneille ihmisille, mutta jos nämä pysyvät hajaannuksessa, he eivät saa tuomiopäivänä hyvää. Suurassa varoitetaan hajaannukseen meneviä ihmisiä.

Anni Maria Laato kysyi, mitä tarkoittaa hyvän ravinnon syöminen. Anas Hajjar vastasi, että ravinnon hyvyys arvioidaan monesta näkökulmasta. Sen tulee olla puhdasta ja oikein ansaittua. Esimerkiksi väärin ansaitulla rahalla ostettu ruoka tulee väärän ansaitsemisen myötä epäpuhtaaksi.

Pekka Lindqvist kysyi, miten kukin voi antaa antinsa oikein ja 'väräjävin sydämin', kuten Koraani ilmaisee. Anas Hajjar vastasi, että väräjävin sydämin antava ihminen toivoo Jumalan hyväksyvän ihmisen antimet. Hyväntekeväisyyteen ei anneta siksi, että saataisiin ihmisiltä kiitosta tai huomiota vaan siksi, että antaminen on oikein Jumalan edessä. Hyväntekeväisyyteen tulee siksi antaa aina parasta – ei ylijäämää tai kakkoslaatua.

Hyväntekeväisyyteen ei anneta siksi, että saataisiin ihmisiltä kiitosta tai huomiota vaan siksi, että antaminen on oikein Jumalan edessä. Hyväntekeväisyyteen tulee siksi antaa aina parasta – ei ylijäämää tai kakkoslaatua.

Helsingin yliopiston muslimiopiskelijoihin kuuluva Nadine Nordman lisäsi, että Koraanissa puhutaan siitä, että köyhille annettava on sitä, mikä kuuluukin köyhille. Omaisuus on alun perin Jumalan. Rikas antaa köyhälle sitä, minkä Jumala on antanut köyhälle. Hadith puhuu köyhien oikeudesta Jumalan antamaan hyvään.

Simon Livson viittasi tekstin puheeseen hajaannuksesta ja totesi, että uskontojen sisällä näkyy jakautuminen ryhmiin. Usein kyse on siitä, että joku ajattelee olevansa enemmän oikeassa kuin muut. Esimerkiksi lapset saattavat jättää uskonnon opetusten vastaisesti vanhempien kunnioittamisen, kun hakevat mielestään oikeaoppisempaa elämäntapaa.

Vuorisaarna kehottaa luopumaan kostosta

Pekka Lindqvist oli valinnut evankeliumeista lainauksen Vuorisaarnana tunnetusta Jeesuksen opetuksesta. Valittu kohta löytyy Matteuksen evankeliumin 5. luvun jakeista 38–48 ja lyhyemmin Luukkaan evankeliumin 6. luvun jakeista 27–36.

Ydinajatuksena on niin sanottu kultainen sääntö: Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille. Tekstissä puhutaan vaikeista asioista, kuten vihamiehen rakastamisesta ja hyvän tekemisestä niille, jotka tekevät itselle pahaa. Tämä on nostanut monia haastavia ongelmia, kuten kysymyksen vastarinnan tekemisestä ja aseellisen maanpuolustuksen oikeutuksesta. Simon Livsonin valitsemat tekstit esittelivät jo rabbi Hillelin ajatuksen siitä,

ettei toiselle saa tehdä sitä, mitä ei halua itselleen tehtävän. Tämä muistuttaa evankeliumien ajatusta.

Anas Hajjar totesi, että maailma olisi parempi, jos kultaista sääntöä ja muista uskonnoista löytyviä vastaavia ohjeita noudatettaisiin. Valitettavasti ohjeita ei aina noudateta. Anas Hajjar nosti esille myös sen, että Jeesus viittaa opetuksissaan myös miekkaan. Pekka Lindqvist tarkensi, että Jeesuksen puhe miekasta viittaa uskoviin hänen vuoksensa kohdistuvaan vihaan. Paavali puolestaan puhuu esivallan miekasta eli siitä, miten esivalta voi käyttää tarvittaessa voimaa.

Daniel Weintraub otti esille Moses Maimonideksen tavan puhua Jumalan ja ihmisten välisistä käskyistä sekä ihmisten välisistä käskyistä. Käskyn ”Älä tapa” voi lukea muodossa ”Älä murhaa”. Tällöin sisältö muuttuu oleellisesti ja sallii itsepuolustuksen. Simon Livson totesi Suomen lainkin tekevän eron tapon ja murhan välillä. Juutalaisuudessa sota nähdään joskus välttämättömän rauhan puolesta. Livson kysyi, miten posken kääntäminen voisi toteutua. Pekka Lindqvist vastasi, että posken kääntäminen voi olla pahasta kostosta pidättäytymistä. Pahaan voi vastata hyvällä.

Kovan asettaminen kovaa vastaan ei vie välttämättä pitkälle. Usein toisenlainen tie on ratkaisu. Esimerkiksi Gandhin kerrotaan saaneen passiivisen vastarinnan periaatteeseensa aineksia Vuorisaarnasta.

Tomi Karttunen lisäsi, että kovan asettaminen kovaa vastaan ei vie välttämättä pitkälle. Usein toisenlainen tie on ratkaisu. Esimerkiksi Gandhin kerrotaan saaneen passiivisen vastarinnan periaatteeseensa aineksia Vuorisaarnasta. Ennen Berliinin muurin murtumista 1989 DDR:n kristityt harjoittivat yhtä passiivisen vastarinnan muotoa kynttiläkulkueineen.

Myös Anni Maria Laato totesi, että posken kääntäminen tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että jätetään kostamatta. Kostosta luopumisesta koituu hyvää, vaikka kostamatta jättäminen onkin vaikeaa. Kaikki valitut tekstit ovat tuoneet esille sen, mikä antaa voimaa hyvän tekemiseen. Kristittyjen teksti kehottaa ihmisiä toimimaan Jumalan antaman mallin mukaan. Mishnan mukaan Tooran lukeminen muuttaa ihmistä. Koraaanin mukaan usko edeltää hyviä tekoja. Teksteissä tavoitellaan korkeaa päämäärää ja kerrotaan, miten oikealle tielle pääsee.

Simon Livson kiinnitti huomiota Luukkaan 35. jakeeseen ja kysyi, onko Jumala hyvä kiittämättömille ja pahoille ihmisille toisten ihmisten kautta vai muulla tavalla. Pekka Lindqvist totesi Matteuksen ilmaisevan asian toisin: Jumala antaa hyvyyttään sekä hurskaille että jumalattomille. Jeesuksen opetusta seuraavan tulisi olla samalla tavalla hyvä sekä hyvälle että pahoille ihmisille.